

NÉPNEVELŐ.

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATH. NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA.

KIADJA A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy-egy példányban **ingyen**.

Előfizetési ár: egész évre 3 frt. Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

Szentkirályi utca 28. szám.

(Szent-István-Társulat.)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek **minden egyes szóért**, minden közlés után 3 kr. (6 fillér) fizetendő. — Egyéb hirdetéseknek egész oldal 16 frt, fél 8 frt, negyedrészt 4 frt és egy nyolczadrész oldal 2 frt. A 30 kr. bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulat oz

Az országos tanítói nyugdijtvény sérelmes pontjai

s mily értelemben volnának azok a legközelebbi nyugdijtvény-revizió alkalmával módosítandók!?

(Folytatás és vége.)

IV. pont. A kántortanítók nyugdíjigénye.

Tudvalevő, hogy a kántortanítóknál a kántori ténykedés után járó fizetés a nyugdíjösszeg megállapításánál számba nem vétetik, mert ehhez alapul tisztán csak a tanítói illetékek szolgálnak. Ezen körülmény sok helyütt igen vizsás helyzetet teremt, amennyiben a kántortanítóknak *tanítói* illetménye sok helyen nem teszi ki a törvényes minimumot sem, még kevésbé van részük a 300 frtos fizetéssel bíró nem kántortanítóknak juttatott negyedik szaszaban. Ebből kifolyólag ily kántortanítók, a kik a legtöbb esetben főtanítók is, nyugdíjösszege a náluk esetleg sokkal kevesebb szolgálati évvel bíró tanítótársak nyugdíjösszege-nél is legalább 100 frttal kevesebb. Hogy ez nem helyes, nem méltányos, ki vitatná?! De a kérdés megoldása kissé nehéz, lássuk azonban mégis, miként volna ez az igazság és kölcsönös megnyugvás szempontjából kiegyenlíthető.

E kérdésnél háromféle megoldás lehetséges.

1. Hogy a kántori illetmények is a nyugdíjba teljes mértékben beszámíttassanak.

Ily értelemben nyilatkozott a tanítók országos bizottsága is 1891-ben és ily értelmű felterjesztést tett is az országgyűlés elé. Ezen megoldási mód, különösen a jól díjazott kántortanítókra nézve volna természetesen a legelőnyösebb. És tekintetbe véve azt, hogy a kántorság a tanítói tiszttal szerves összefüggésben van, nem is egészen indokolatlan. De számot vetve azzal is, hogy így a nyugdíjösszeg az egyes kántori állások szerint mily különböző volna; tekintetbe véve továbbá azt is, hogy így az egyazon munkaért járó nyug-

díj mily nagy eltéréseket mutatna, a minek alapját nem az érdem, hanem sokszor csak a véletlen szerencse kepezné, ezen megoldási módot, bár egyesekre nézve kívánatosnak látszik is, igazságosnak éppen nem mondhatnók. Figyelembe veendő azután még az is, hogy a nyugdíjösszeg illetéknéppen való kiszabása a nyugdíjalapot mily mértékben terhelne meg.

Ezek szerint tehát a kérdésnek ily értelemben való megoldása sem lehetőnek, sem pedig méltányosnak nem látszik. (Ebben nem értünk egyet. Szerk.)

2. A másik eset az volna, hogy a nyugdíjösszegnek 400 frtig való kiegészítése oly kántortanítói állásoknál, a melyek tanítói javadalma a 400 frtot nem teszi ki, ezen összeg erejéig a *kántori illetményekből* egészítettnek ki.

Öszintén szólva, ezen módozat kivitele a legkönnyebben volna elérhető, minthogy így az iskolafentartókra semmi új teher nem hármolnék, de a tanítók érdeket nézve, nem volna a legelőnyösebb.

3. A harmadik eset az lenne, hogy a tanítói fizetés mindenütt, tehát különösen ott, a hol a kántortanító *tanítói* díjazása nem éri el a 400 frtot, *400 frtig kiegészítendő volna*.

Ez lenne a legtermészetesebb megoldási mód, mert hisz a kántori fizetés nem járhat a tanítói kötelességekért, hanem azt a kántori szolgálatok fejében élvezzük, tehát külön hivatal, külön díjazás. Miután pedig a nyugdíjösszeg megállapítása tisztán csak a *tanítói* fizetéstől függ, ennek emelésére kell iparkodnunk, már azért is, mert a tanítói fizetés kiegészítésével anyagi helyzetünk némi javulását is érnök el.

Igy tehát első gondunk az legyen, hogy a kántortanítók *tanítói* fizetése, amennyiben az a 400 frtot nem teszi ki, *400 frtra kiegészítve legyen*, mert ezzel a nyugdíj is a törvény szerint ezen összegig emelkednék.

Összegezve mindezek után a mondottakat, kitűnik, hogy a kántortanítók kedvezőbb nyug-

díjgénye azok tanítói fizetésének kiegészítésétől függ, miért is ennek elérésére a katolikus tanítók vidéki egyesületei által országos mozgalom megindítását javaslatba hozom, hogy annak alapján a kath. tanítók országos központi bizottsága az illetékes egyházi és politikai hatóságnál ügyünk érdekében eljárhasson.

Indítványom:

A kántortanítók tanítói fizetése 400 frtig kiegészítendő volna.

V. pont. Özvegyek nyugdíjképesége.

Ezen pontnál a fájdalomnak bizonyos mély ezrete fog el, midőn látom, hogy özvegyeinkről, az összes állami gyámolításban részesülő özvegyek között, a legmostohabban van gondoskodva. Mert míg az összes állami alkalmazottak özvegyei férjük 5 évi szolgálata nekik maris állandó rendes évi ellátást biztosít, addig a tanítók özvegyei állandó rendes évi nyugdíjban csakis a férj 10 évi nyugdíjba beszámítható működése után részesedhetnek. Lásd a tanítói nyugdíjtörvény 1875. évi XXXII. t.-cz. 13. §. és az 1891. évi XLIII. t.-cz. 5. §. valamint az állami tisztviselők, altisztek és szolgák nyugdíjazásáról szóló 1885. évi XI. t.-cz. 31. §-at.

Ezen különbség, melyet indokolni aligha lehet, beszüntetést kerelmeznünk nem szabad.

Javaslat:

A tanítók özvegyei, az állami alkalmazottak özvegyeihez hasonlóan, állandó rendes évi nyugdíjban, elhalt férjük 5 (öt) évi beszámítható szolgálata után, részesüljenek.

VI. pont. A milleniumi év többszörös beszámítása.

Mindnyajunk elénk emlékezetében vannak még edes hazánk 1000 éves fennállásának évforduló napjai. És hogy is ne volnának, hisz nemesak a mi halánk szalt ekkor a nemzetek Ura és Istene leghatalmasabb trónja elé; nemesak mi magyarok hódoltunk ezen dicső napokban a küzdelmes múlt napjainak; nemesak mi kerestük, a messze múlt és jelen tapasztalataink okulva, a jövő biztos alapjait, hanem Európa első uralkodói is közenk jöve, dicsőítettek és magasztalták a magyar nemzetnek a múltban teljesített világtörténelmi szolgálatait; elismerték a magyar nemzetnek tiszteletre méltó pozícióját a jelenben és ezekre hivatkozva — mint a múlt és jelen tanúira — hirdettek magyar hazánk, magyar nemzetünk reményteljes jövőjét!

Ezen nagy napok emlékét a szívekbe mélyen bevésni, kezdve a legelső magyar, felséges királyunkkal, kormány, tarsadalom, testületek, törvényhatóságok és egyesek hazafias buzgalommal törekedtek. És jól esett nekünk is, kiknek talán e szép haza ezeréves fennállásában és jövője biztosításában szintén némi részünk van és lesz, hogy reánk is gondoltak,

rólunk sem feledkeztek meg, és nekünk is ezen örök időkre emlékezetes évet kedvessé, felejtethetlenné tenni akartak azzal, hogy a milleniumi év nyugdíjeink beszámításánál többszörösen betudassék.

Ezen tanító-barátok között ott volt elsőnek egyházmegyénk akkori főtanfelügyelője dr. Komlóssy Ferencz kanonok és képviselő, a ki körlevelben pendítette meg az eszmét, hogy a magyar tanítói kar memorandummal járuljon Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága közvetítésével a képviselőház elé, hogy a törvényhozó testület hazafias aldozatkesztségére apellaiva, a tanítók milleniumi év öt vagy legalább is 3 szolgálati évek tudassék be nyugdíjjogosultságuknál.

A mint tudjuk, az indítvány a tanítótestületekben tárgyalva is lett és a kérvényeket felterjesztettük.

Tudjuk továbbá azt is, hogy kérvényeink alapján ohajunk a képviselőházban tárgyalva lett és partkülönbség nélkül osztatlan helyesléssel fogadtak: végleges döntés azonban még sem történt, amennyiben a képviselőház a tanítók ezen kerelmét a legközelebb tartandó nyugdíjtörvényrevízió alkalmával figyelembe venni határozta. Így tehát a kérdés függőben maradt, miért is ajánlom, hogy kerelmünk annak idején a megfelelő alakban megújittassék. Javasiat:

A milleniumi örömv a tanítók nyugdíjazásánál 5 illetőleg 3 évek betudassék.

Ezekben akartam az igen tisztelt kartárs urak figyelmét az országos tanítói nyugdíjtörvény és gyámalap azon sérelmes pontjaira felhívni, a melyeknek érdekeinknek jobban megfelelő módosítását, a tanítók nyugdíjtörvényének a közel jövőben napirendre kerülő revíziójától reméljük.

Nem tudom, sikerült-e gyenge itélőképességemnek mindazon pontokat kiemelni, melyeknek feltüntetése és leendő javítása a tanítók kedvezőbb nyugdíjaztatását előmozdítaná, de meggyőződésem szerint, már a javaslatba hozott pontoknak indítványozott módosításával is, *nyugdíjaztatásunkban sokat nyernénk.* Hogy ezt elérjük: Adja a jó Isten! *)

Pozsony.

Mihalicska János.

Az iskolai nevelés továbbképző eszközei.

Az iskolai életből nyert ismeret csak alapja lehet annak, a mire tovább építhetni.

Az ott nyert ismeretek alapján továbbképzésünkre két főtenyező áll: a szemlélés és olvasás.

Szemlélés alapján bővíthetjük ismereteinket az utazások által, ha mindent megfigyelő természetl vagyunk megáldva. Ezt igazolják azok, kik utazásaik eleményeit írásban foglalták.

A továbbképzésnek és ismeretgyűjtésnek második eszköze, az olvasás.

*) Ezzel megnyitottuk a nyugdíj-vitát, a hozzászólásokat készséggel fogadjuk. Szerk.

Ez az a kulcs, mely megnyitja számunkra az előttünk eddig ismeretlen világot, s mely egyéniségünket, érzésünket, tudásvágyunkat és lelkületünket megfelelő irányba tereli.

Mint hogy az utazás általi ismeretszerzés csak keveseknek jut osztályrészül, azért arról az eszköztől tárgyalok, melyhez minden olvasni tudó könnyen hozzáférhet.

Amily áldásteljes és vegtelenül hasznos a jó olvasmány, épp oly káros és veszedelmes annak ellenkezője.

Egy jó könyv a legjobb barátja a földi handónak, mert hallgatva: nevel, tanít és nemesít; hat a szívre és elmére.

Ahhoz azonban, hogy olvasás útján ismereteinket bővíthessük, olvasási kedvnek és hajlamnak kell lenni, amely hajlamot épp úgy kell a gyermeki szívben apolni, akár a kertésznek az ő kedves virágait.

A nevelőnek egyik legszebb feladata az olvasás iránti vágyat, s az olvasni valók iránti érdeklődést, minden eszközzel a gyermekek lelkében emelni, mert ez lesz — azt mondhatom — egy egész emberöltőre az egyedüli czélra vezető továbbképzés eszköze.

Ezt elérhetjük, ha az olvasmányok megválasztására minél nagyobb gondot fordítunk, s lehetőleg minden alkalommal újabb, változatosabb és érdekesebb olvasmányokkal látjuk el tanulóink tudnivaló lelkét.

Itt le kell szállnunk a gyermeki lelkület világába s megfigyelni, mely dolgok azok, mit ők különös érdeklődéssel és haszonnal olvasnak.

Amennyire őket ismerem, ez: a mese, történet, utazások, s a gyermekeletből vett erkölcsi elbeszélések. Továbbá a néprajzi olvasmányok, az ipar fejlődését és történetét tárgyaló munkák, s a bibliai részletek vonzó előadásban.

Ezekből kell nekik jól megválasztott és változatos formában juttatni, hogy az olvasás iránti szeretetet és hajlamot neveljük s az általunk tanítottak megőrzését részükre állandóan biztosítsuk.

Ezek megválasztásával tűnik ki a tanító ügyessége és szakavatottsága, mert neki az ily választásnál háromra kell ügyelni, mivel mi az egyháznak, hazának és a társadalomnak nevelünk.

Azért a választott olvasmányoknak, mit különösen az erkölcsnemesítésre használunk fel: vallásos, hazafias s a felebaráti szeretet érzetétől áthatott szellemű könyvnek kell lenni.

Az iskolai olvasókönyvek olvasásával sohasem elégedjünk meg, mivel ezek igen hamar kimerítik forrásunkat, különösen faluhelyen, hol sokszor három-négy évig használnak egy könyvet s a benne levő olvasmányokat — ugyszólván — emlékezetből tudják, mi miatt azok érdeklődésüket teljesen elvesztették.

Ezért tudom én megbecsülni a jó gyermek-

lapot, mely időközönként mindig újabb és újabb szellemi táplálékot nyújt olvasóinak.

Csemege ez, mely mindig édes, friss és kedves.

De tekintsünk körül, van-e tisztán kath. szellemű gyermeklapunk? Fájdalom, ha jól tudom, csak egy van (az Örangyal), mely legújabbban tűnt fel a láthatáron. Mi ez a millió kath. ifjúság olvasási igényeinek kielégítéséhez képest! Egy csepp a tengerben.

Ezek hiányában tehát az iskolai könyvtár lehet az a kincseshánya, melyből a tanító mindig aknazhat.

De ezzel is — valljuk meg őszintén — nagyon szegényesen állunk. . . .

Ezrekre megy meg azon iskolák száma, a hol ily könyvtár nincs. S a hol van, ott még oly művekkel van tele, melyek a czélra csak részben vagy sehogysem felelnek meg.

Pedig ez, hogy úgy mondjam, égető szükség. Előállításuk éppen valami nagy áldozatot nem is követelnek. Hisz a mi igényeinket kielégítő efféle munkák vajmi csekély összegekbe kerülnek.

A »Szent-István-Társulat«-tól ötven forinttal egy teljesen megfelelő iskolai könyvtár-munkát rendelhetünk meg; mire biztosítékot nyújt a Társulat áldozatkésztsége és tisztán katolikus szellemű kiadványai.

Ha az olvasási vágyat továbbra is fokozni akarjuk, akkor az ismétlő iskola kétszeresen megkívánja a jó könyvtárt, hova sok helyen az iparos-tanulók is eljárnak.

Csak hogy itt az igények egészen mások, mint az elemiben, mert más a 10—12 éves s a 14—15 éves tanuló szellemi igénye. És más olvasmány kell a leányoknak s más a fiúknak.

Tehát olyan művek szükségesek, melyek mind a kétféle iskola igényeit kielégíthetik.

Én az iskolai könyvtárakat oly szükséges dolognak tartom, hogy azokat az intéző körök által az összes iskolákban rendeleti úton vélem létesíttetni.

Az anyagi áldozat, hol ily nagy kulturmissziót akarunk teremteni, számba sem jöhet.

Ötven-hatvan forintot a legkisebb község is, minden nagyobb megterhelhetés nélkül, megbir; annál is inkább, mert a további fentartására évi 10 frt elegendő.

Elértem oda, midőn az ismétlő elhagyja az iskolát. Belép az életbe, hol egészen magára lesz hagyatva. Ünnepeken hasznos szórakozás hiányában a kocsmában keres foglalkozást, időűzést, hol nemsokára megsemmisül az iskolában nyert alap és igen sok esetben a gonddal nevelt tanuló, a posványba süllyed, mert megkedveli azon életkört, hol oly sokan erkölcsi és anyagi halált szenvedtek.

Ez így nincs jól. Ezt belátja mindenki. Mert így az iskola csak részben felelhet meg nemes hivatásának. Erre sokan azt mondják, állítsunk ifjúsági köröket. Igazuk van, de a kivétel nagy

nehezségbe ütközik, mivel anyagi aldozat nélkül semmiféle intézmény sem létesülhet.

De mit is látunk az életben? Egy liter palinkaért a földműves igen könnyen kiad 20—30 krajczart, hetenként többször is; de ha az ő javát célzó egyesülésre hívjuk fel, a heti 2 kr. befizetés nála rengeteg összegnek tűnik fel. És miért van ez így? Mert nem érti meg a célzt és nem érzi annak szükségességét.

(Folyt. köv.)

Szokolay István.

A „NÉPNEVELŐ” tárczája

A „Bajavidéki róm. kath. néptanító-egyesület” 25 éves története.

Az 1898. szept. 20-án tartott felolvasás kivonata.

Az ujjaébredés után hét évvel: 1874-ben alakult, olyan idők légkörében, melynek perzelő hevében fogamzott eszmék nyomán hatalmas, korszakos alkotások mesés kicsinyesü időtartam alatt öltöttek alakot. Ebben a magas hőmersekben alkottak meg jobbjaink az akkori idők lelkes közszellemétől és sokáig visszafojtott erejétől duzzadó kath. tanító-egyesületeket, hogy egyéb szociális tényezők sorában csarnokokat emeljenek a kath. paedagogianak templomokat a magyar Géniusznak.

A szervezés munkáját az eszme prófétája, *Kubinszky Mihály*, akkori főtanfelügyelő vette kezébe. Egy férfiú, kinek lelke lángol az eszmenyi hev benső tüzetől s kinek szívéből szinte kiapadhatatlan forrásként árad a tanítók iránti hamisítatlan szeretet. Ő a mi történetünk glóriás alakja, a mi honalapítónk, ki az egyesület eszméjét formába öntötte s egy nagy vidék tanítóságának akadémiáját megteremtette.

Az alapkövet 1874. április 20-án tették le, s alig egy hónap alatt tető alatt állott a csarnok.

Április 20-dikan *Kubinszky* vezetése alatt összeült az előretörők csapata, hogy egy előértekezleten a megalkulás módozatait megbeszélje s az alapszabályok elkészítése iránt intézkedjék.*)

Az előkészítő munkálatokkal oly gyorsan vegeznek, hogy már május 26-ára összehívhatják az alakuló közgyűlést.

Ez a nap az egykoru följegyzések szerint példátlanul áll a 25 év történetében. Az alakulás ünnepének minden mozzanata az örömeiben tomboló lélek nyilvánulásával van telve. S az a hatalmasan megnyilatkozó érület, az a nemes felbuzdulás egész fenéig csupa szinarany, csupa drága zománcz,

*) A kik a honalapítás munkájában résztvettek s ennek az egyesületnek bőcsője felett apai gondallal virrasztottak, azután láttak felnőni és férfivá erősödni: a 36-ból már csak 13-an élnek, kik közül 7-en ma is az egyesület kebelében működnek. E veterán bajnokok: Kovátsik Máté (elnök), Szélig Ferencz (vil. elnök), Václics János, Vida Dániel, Pilger Nándor, Lissák János és Csapláros János.

melyben ismeretlen mindaz, ami csak — talmi, ami csak — látszat, ami csak — füst.

Az alakuláson három tankerületből 72-en vettek részt, köztük 51 tanító. Ha meggondoljuk, hogy e 3 kerületben akkortájt mintegy 60 tanító működött, akkor e két utóbbi szám viszonyában a társulási érzelemnek és a lelkesedésnek olyan nagyságát látjuk nyilvánulni, hogy mi hitben és érzelemben egyaránt megfogytakozott századvegi emberek tisztelettel kalapot emelhetünk a mult eme szép mozzanatainak emléke előtt.

Bizonyára e duzzadó erőn nevelődött föl az a tekintély, mely századnegyeden át a kalocsai megye kath. társ egyesületeinek erőmérő versenyében előkelő helyet biztosított ezen egyesületnek.

*

Az emberi intézmények a fejlődés első mozzanataiban ravallanak megmentőjükre, hasonlitanak a gyermekhez. Inगतag lépések, téveteg mozdulatok, majd szerény szárnypróbálgatás előzi meg a biztos járást. A társadalmi mozgalmából életre kelt egyesületek is kezdetben rendszerint szerényen indulnak, kisebb arányokban működnek, s csak ha a kísérletek után megerősödnek a csontok, rugalmasakká valnak az izmok és inak, akkor következik be a lépések nyugodt és biztos rithmusa.

Ezen egyesületben az első hét év csendes, zajtalan, de szorgalmas munkája ezt a benyomást teszi a szemléelőre. Ezen idő alatt, melyet a vezerről méltán *Kubinszky-korszaknak* nevezhetünk, csak az udvartelken folyik a munka, a palankon túl nem hatol a zaj. 1874-től 1881-ig tart ez a kor, az első fejlődés korszaka. Az átmeneti időre esik *Latinovics Gábor* távozása folytán az első elnökválasztás és egyúttal *Kubinszky* elvesztése. A vezér életének legaldásosabb sikerei közül behullott a megdicsőülésbe, örökségül *Berényi Dánielre* hagyván rendkívüli lelke minden vágyát, törekvését, egész idealizmusát.

A *Berényi-korszak* első éveiben történik a kibontakozás. Ismét kezdődik a mozgalmassabb élet, innét a felgyülemlett eleterő nagyobb hullámzása. Az egyesület kapui megnyílnak s már a 80-as évek legelején nem egy üdvös irányu országos mozgalomból méltó részt követel magának. Sőt nem elégszik meg a pusztá közreműködéssel, de a kezdésben, a szervezésben is megpróbálja erejét. A 80—85-ös években, úgy látszik, mintha eszmék és lelki irányítás dolgában vezerszerepre valló igényeket akarna érvényesíteni. Ámde az események, vagy inkább a balsiker, avagy talán ereje elégtelenségének tudata, visszasodorják medrébe és ettől fogva nem futkos többé platonikus célok után; ismét a zajtalan munka a jelszó. 1886-tól napjainkig — a zászlójára irt ker. kath. elvek irányítása mellett — folyton egy irányban halad előre. Gyűlésein ápolja a közszel-

lemet, fejleszti az önképzést s kivált 1895-től egy kitünő eszköz birtokában nagy sikerrel éleszti és fokozza a tagok munkakedvét. Új és feltűnést keltő dolgokat nem produkál, de iparkodik az ismert és kevésbé ismert eszméket és vívmányokat saját körében elterjeszteni és meghonosítani; s miként a beváltó intézet, a paedagogia nagy és eszményi becsü pénzeit apróra váltani és értékesíteni. Emellett pedig, ha a szükség úgy hozza magával, a nagyobb szabásu mozgalmakból is mint közreműködő kiveszi részét.

*

Szervezet. Az egyesület kezdettől fogva három tankerületet foglal magában: a baja, almási és szantovai tankerületeket. A szervezet csak annyiban tagolt, amennyiben ezt a kormányzás megkívánja. Tagjai: a központi bizottság, a választmány és a közgyűlés. E tagok mellett kisebb bizottságok is működnek. Vannak állandó és ad hoc bizottságok. Állandók a számvizsgáló, bíráló és segélyalap-kezelő bizottságok.

Legfontosabb szerve a közgyűlés, mert tulajdonképpen ez intézi és szabályozza az egyesület összes ügyeit. A másik két tag működése inkább az adminisztrációra szorítkozik. A központi bizottság központi tagokból alakul, a választmányt kerületenként 6-6-an alkotják. Az első évenként 4-szer, a második egyszer gyűlésezik, közgyűlés évenként egyszer.

25 év alatt tartottak: 24 nagygyűlést, 24 választmányi, 88 közp. bizottsági és 24 szak- és alkalmi bizottsági ülést; összesen 160-szor gyülekeztek.

Ezen idő alatt a tiszti karban működik: 3 tiszteletbeli és 3 rendes elnök, 1 másod-, 1 társ- és 1 világi elnök és 4 alelnök; továbbá 8 jegyző, 7 pénztáros, 6 könyvtáros és 2 referens. Ezek közül: 13 pap és 23 tanító.

Működés. A gépezet működését meghatározott törvények szabályozzák. E törvények az alapszabályok 2. §-ában jutnak kifejezésre. Eszerint az egyesület célja az elméleti és gyakorlati paedagogia fejlesztése, tagjainak önképzése által a szakműveltség fokozása; a népoktatásügy külső és belső életének lendítése; a tanítók erkölcsi, anyagi és társadalmi érdekeinek védelme, a kath. tanítói öntudat és közszellem ápolása és végre az önsegélyezés.

E nagy célok elérésében az egyesületnek legfőbb eszköze: a közgyűlések és a könyvtár.

A közgyűlés állandó helye: Baja. Napirendjének legfontosabb tárgya: a tételek megvitatása. 25 év alatt tartottak: 83 előadást; ebből 20 tanítási gyakorlat és pedig 3 a hittan, 2 az olvasmánykezelés, 3 a nyelvtan, 2 a történelem, 4 a számtan, 3 a természettan, 2 a beszéd- és értelemgyakorlatból és 1 a földrajz köréből. Értekezést tartottak 57 tétel fölött és pedig 14-et az ált. és részletes nevelés köréből, 19-et a módszertanból, 2-öt a neveléstörténelemből; a többi így oszlik meg:

10 gazdasági és kertész, 1 iskolaszervezési, 3 társadalmi, a további 5 a tanítók és az egyesületek ügyeivel foglalkozik. Van még 6 értekezés számba menő életrajz. Összesen 83 tétel. Ezekről irtak 91 dolgozatot.

Az egynapos rendszerű közügyek mindenképe átlag 3-4 tanulmányi tárgy esik. Ez sok. De az anyaghalmozódás kivált a 70-es és 80-as években válik érezhetővé; ekkor egy-egy gyűlésre 4-5 tétel esik. Ez a megterhelés 1895-ben szűnik meg, Ekkor behozzák u. i. a Petrovácz-féle 10 pontból álló munkarendet.

A rendes tételek mellett 8 pályázati tételt tűztek ki: Ezekre beérkezett 20 pályamű. Ezek közül 7 esetben megjutalmaztak 11-et.

A 25 év munkáját még jobban megvilágítják a következő adatok: 160 gyűlésen tárgyaltak 1199 ügydarabot, és pedig a közgyűléseken 413-at, a választmányi üléseken 309-et, a központi és szakbizottsági üléseken 477-et. Az átiratok fogalmának statisztikája ez: kibocsájtottak 153 átiratot, kaptak 87-et, elintézték 240 db (memorandumot, kérényt, felhívást stb.) Ezen ügyforgalomban a kéziratok, másolatok és nyomtatványok száma megközelíti a 2000-et. (Ide a kisebb nyomtatványok nem értetnek.)

Könyvtár. Az egyesület könyves házában van 149 kötet paedagogia, 216 általános ismereteket tárgyaló és 62 kötet egyéb munka. A könyvtári forgalom csekély 25 év alatt 42 egység 140 esetben cserélt 331 kötetet. Az olvasók közül 21 központi és 21 vidéki, 37 férfi és 5 nő. Hogy a szellemi táplálék fogyasztása ennyire kicsiny, ennek oka abban rejlik, hogy a könyvtár a középpontban lévén elhelyezve, használata a vidékre nézve meg van nehezítve.

Anyagi erő. Ez sohasem volt a szertelenségig sok; de viszont sohasem volt a nélkülözésig kevés. Az egyesület gazdálkodását nagyjában feltűntetik a következő számok: 25 év alatt összes bevétel 2269 frt, összes kiadás 2070 frt. A gazdálkodás értékét leginkább a kiadási tételekből lehet megítélni. Kiadtak a könyves házra 296 frtot, irodalmi kiadványokra 369 frtot, pályadíjakra 165 frtot, emberbaráti intézmények (tanítók háza, országos árvaház, orsz. segélyalap) gyámolítására 400 frtot, segélyezésre 400 frtot.

Mily sokat mondanak e számok!

Tagok. A tagok száma az alakuláskor 72, 25 év múlva 144, ebből: 32 pap, 17 tanítónő, 95 tanító. Az egyesületen kívül helyezkedők száma 22; 15%.

25 év alatt a pártoló tagok száma 4, az alapító tagoké 15, a dísztagok száma 23. Az utóbbiak között: egy képviselő, 2 kanonok, 4 tanfelügyelő, 3 tanítóképző-intézeti és 2 gym. igazgató, 6 kép. tanár, 1 esperes, 1 plebanos, 1 községi jegyző és 2 tanító.

Eredmények. Legértékesebbek azon hatások, melyeket közgyűléseivel a tagok önkép-

zésére és erkölcsi érzületére gyakorolt 25 év alatt az egyesület. Ezek aliandóak, nyomondarók, közvetlenek.

Külön-külön mindegyik tag csak egy egyeség, de összeverődve, egyesülve már hatalmas erkölcsi erőt képvisel. A gyakori találkozásoktól lelekemelően emelkedik ki a kath. öntudat, a kollegialitás, az összetartás nemes szelleme.

Azt az erőt, mely az egyesítésben jut kifejezésre, meg is lehet mérni. Az erőmérő eszköz: a gyűlések látogatottsága. Az első közgyűlésen jelen voltak 72-en, innét 1887-ig a jelenlevők száma: 60 és 90 között hullámzik. 88-ban megüti a 100-at s ettől fogva fokozatos emelkedést mutat. Legtöbbször voltak a 95-iki közgyűlésen: 126-an. A közgyűléseket atlag 87-en látogattak. 25 év alatt 2108-an. Az összes üléseket 3031-en látogattak.

A gyűlések tanulsága azokban a határozatokban kristályosodik ki, melyeket a tételek tárgyalása alkalmával esetenként szakigazságok gyanánt megállapítottak. Ezen elvi jelentőségű határozatokban az elmélet és tapasztalat sok okos irányelvet és vezéreszmét fektetett le, de sorozatuk akkora, hogy méltatásukra ily szűk keretek között kiterjeszkednünk nem lehet.

Kisebb számuknál fogva itt csupán azon határozatokat jegyezzük föl, melyek az egyesület befolyását külső tényezők: rokon egyesületek, hatóságok irányában érvényesítették.

Kiválóbb mozzanatok: a) 1884-ben egy orsz. kath. hivatalos tanügyi lap megteremtése ügyében orsz. mozgalmat indít. A törekvés ugyan megfeneklett, de az eszme — más tényezők indítására — 12 évvel később tette vált. 1895-ben megszületett a kath. tanítóság hivatalos organuma a „Népnevelő”. b) 87-ben a nyugdíj-törvény revíziója iránt a közoktatási miniszterhez kérvényt intez. c) 88-ban megkeresi a megyei törvényhatóságot a tanítói fizetések pontos kiszolgáltatása iránt. d) ugyanekkor Fonyó Pál lelkes agítálására mozgalmat indít egy orsz. kath. tanítói arvház létesítése tárgyában. e) 89-ben érintkezésbe lép a Szent-István-Társulattal a falusi olvasókönyvek szétválasztása iránt. f) ezen idő alatt a társadalom bevonásával két emlékünnepet rendez: Kubinyi és Perényi emlékezetére 81-ben és 95-ben.

Ezeken kívül még két irányban hatalmas tevékenységet fejt ki. 1879-ben mindent elkövet hogy az egyházmegyei tanítóegyesületek II. szövetségét létrehozza. Azután 1882. és 83-ban a szó és írás hatalmával küzd az iránt, hogy a *katholikus tanítók országos szövete* megalakuljon s annak következő menyeként az *első orsz. kath. tanítói kongresszus* megtartassék. A II. orsz. képviselői nagygyűlésre felküldött két tagját utasítja az orsz. szervezkedés megindítására nézve. S a megbízottak közül *Fonyó Pál* az eszme másik lelkes apostolanak, *Petrovác Józsefnek* segít-

ségével addig agítal, míg a kath. képviselőket megnyeri az eszmének. A kath. tanférfiak összeülnek, tanácskoznak s elhatározzák, hogy országosan szervezkednek. Kebelükből egy 7-es bizottságot választanak, mely ki is dolgozza a tanítóegyesületek szervezetét s azt megerősítés végett a püspöki karhoz fölterjeszti.

Ime eddig terjedt e tanító-egyesület befolyása. S bár a további események e befolyástól teljesen függetlenül fejlődtek, nem lehet elvitatni, hogy az 1896. évben tartott *első orsz. kath. tanítói kongresszus tekintetében* — az 1882-es és 83-as határozati pontok alapján — a *Bajavidéki tanító-egyesületet illeti a szellemi apaság.*

*

Egy érdemes életről irtam, melyben nem a számok nagyok, nem az eredmények sokatmondók, hanem különösen tiszteletreméltók azok a motivumok, melyeket száz meg száz adat között csak a krónikás lelke tud kiérezni, s a mit én is kutattam és megtaláltam: az *egyesület működésében a tiszta szándékot, az önzetlen törekvést, a becsületes munkát és azt a lelki erőt, mely becsesebb az alkotásoknál, értékesebb a drágakönnél: a lelkesedést.* S hogy mindezt megtaláltam, mely kegyelet tölt el a multak emlékezetére iránt, és nagy megnyugvással tekintek a jövőbe és bizalommal hiszem és mondom: hogy az a szervezet, melynek ütőereiben az életrealóság piros vére lüktet, hosszú életre van hivatva.

Baja.

Novoth István.

VEGYESEK.

A holt kéz. Baranya-Nádasd községnek, mely eddig a pécsi püspöknek nyaraló helye volt, Dulánszky Mária urnő 12,000 ftos alapítványt ajánlott föl egy apácák által vezetendő leányiskola és óvoda czéljaira. Az épületek felállítása természetesen a község terhe marad. Hetey Sámuel püspök ó méltósága a községnek ezen a terhén is könnyített azáltal, hogy uradalmi mérnökével egy teljesen megfelelő építési tervet és költségvetést készíttetett és költségül 1000 forintot adott az ügyek állásáról nála jelentést tevő nádasdi plébánosnak. A püspök erkölcsi és anyagi állásfoglalása ezen ügynek új jötevőket is szerzett. Dr. Lechner pécsi apátkanonok az iskolaépítésre 1000 forintot adott; Troll prelátus 1000 forintot, egy másik kanonok pedig néhány száz forintot ígért az építés költségeinek fedezésére. — Bertha János dr. győri nagyprépost 1600 ftos alapítványt tett a győri kir. katolikus tanítóképző intézetben szegény tanítók gyermekei számára. A győri Orsolyiták számára pedig Mohl Antal apátkanonok 1000 ftot, Hahnekamp kanonok 50 ftot, Bertha János nagyprépost 20 ftot, Schlegel Péter kanonok 21 ftot adományozott. Adjon Isten sok ily nagylelkű adakozókat a kath. iskolaügynek, s akkor bátran szemébe nézhetünk az államosító törekvéseknek.

A miniszter köszönete. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Hornig* Károly báró veszprémi püspöknek, aki egyházmegyéje szegényebb iskolái részére 400 forint áru felszerelési tárgyat adományozott, köszönetét nyilvánította.

A kismárki római katolikus elemi iskola megüresedett I. oszt. tanítói állomására négy pályázó közül Ramesdorfer Róbert választott meg.

A Magyar Paedagogiai Társaság január hó 21-én gyűlést tartott Heinrich Gusztáv elnöklése alatt. Elnök

megnyitójában a polgári iskola reformjának mai iránya ellen érvelt. A gyűlésen 2 rendes tagot is választottak. A közbizalom egyhangulag Walter Gyula dr. főtanfelügyelőt és Beke Manó dr. tanárt vitte be a 100-ak társaságába.

Az Eötvös-alap országos tanító-egyesület febr. 2-án délután 4 órakor az Akadémia gyülestermében Eötvös József báró halálának évfordulója alkalmából ünnepi gyűlést tartott, melyen Józsa Mihály királyi segéd-tanfügyelő mondott emlékbeszédet.

Jubiláló tanfelügyelő. Tihanyi Domokos, Tolnármegeye tanfelügyelője január 26-án érte meg tanfelügyelői működésének huszonötödik évét, mely alkalomból a tamási i. vidéki róm. kath. tanító egyesület tiszteltgett nála Streicher Péter főgyészi esperes-plébános vezetésével

Sok az óvónő. A tokaji óvónő betegsége következtében pályázatot hirdetett egy segédóvónői állásra. Díjazás: ellátás és havi 10 forint. És erre az állásra huszonöt pályázat érkezett be

Meghívó. A gyergyói róm. kath. tanító-egyesület téli rendes közgyűlését 1899. évi február hó 9-én. (csütörtök) d. e. fél 9 órától kezdődőleg, Gyergyó-Tölgyesen a róm. kath. elemi népiskolánál fogja megtartani, melyre a tagokat és a tanügy barátait tisztelettel meghívjuk. Tárgysorozat: 1. 1. 9 órakor szent mise hallgatás. 2. Gyakorlati tanítást tartanak: Imecs Tamás a számtanból a II. fiú, Rösler Janka a történelemből az V. leányosztályban. 3. Elnöki megnyitó. 4. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 5. A gyakorlati tanítók méltatása. 6. Pál Albert felolvasása az ifjúsági egyesületekről. 7. Todor Antal ismerteti a tankönyveket 8. Önképzőköri jelentések. 9. Indítványok. Gyergyó-Ditró, 1899. január hó 21-én. Józsa Sándor elnök, Borka Lajos főjegyző.

Szerkesztői üzenetek.

B. E. Zala-Koppányban. Szíveskedjék egy példányt beküldeni, hogy mi is alkothassunk ítéletet fölé, akkor esetleg készséggel adunk helyet ismertetésének. — N. I. Baja. Köszönet. — L. M. Elkésve kapunk A jövő szám hozza. Viszont. — Sz. F. Németh-Diószeg. Miután a Rendszabályok és Utasítások 126. oldal 19. § utazási költségek felszámítását lehetővé teszi, s a nevezett iskolaszék öt év óta immár ki is egyenlíti az utazási számlát, ez az igazolja, hogy nevezett iskolánál tényleg gondoskodás történt a hivatott § rendelkezéseinek fogantatására. Azt, hogy ezentul ne az iskolai pénztár fizesse a napidíjat, el lehet határozni anélkül, hogy a multra nézve bármilyen vonatkozás tételnék. Az egyházmegyei főhatóság azután vagy jóváhagyja a határozatot vagy a régi szokás föntartását rendeli el. 2. Az esperesnek joga és kötelessége a tanterületében levő kath. népiskolák vizsgálatain jelen lenni; de elnöki jogát a plébános isksz. elnökre is ruháztatja. — U. G. Köszönet az értesítésért személyesen többet. — Sz. Ó. Közzétettük. — T. G. Beérkezett. Levélben többet. Az elnök nagy és hasznos munkát végzett. Az eredmény nem maradhat el. Az egyesületi rész kiszorult. Elnézést kérünk.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

Pályázatok.

Esztergom érseki megye.

A „Népnevelő” 5-ik számában hirdetett nagysurányi tanítói állomásra a pályázati határidő február 15-ig meghosszabbították. Az iskolaszék.

Dévény (Pozsonym.) magyar-német róm. kath. II. osztályu tanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetés: 300 frt, butorozott szoba, fűtés, 100 frt állami segély lesz.

Selmecz-Bélabánya sz. kir. bányaváros tanácsa pályázatot hirdet, a bteffúltón rendszeresített harmadik róm. kath. tanítói állásra, melylyel évi 400 frt fizetés.

természetbeni lakás, 20 köbméter tűzifa-átalány és a beiratási díj szokásos élvezete van összekötve. Kellékek: tanképesítő oklevél, feddhetetlen előélet s kellő jártasság a magyar, német s tót nyelvben. Az egy évi próbaidőre megválasztott csakis a sikerrel betöltött egy év leteltével véglegesítették s szükség esetén a város bármely más iskolájába áthelyezhető. A pályázat záros határideje 1899. évi február 20. dika, s a város tanácsához intézendők. Selmeczvárosán, 1899. évi január hó 20-án. A polgármester.

Az ipoly-szécsénkei róm. kath. kántortanítói állomásra a „Népnevelő” f. évi 4. számában hirdetett pályázat f. é. február 16-iki határidővel megújították. Ipoly-szécsénke u. p. Nagyszőlő (Hontm.), Fischer Ágoston plébános.

Az alistáli róm. kath. (Esztergom érseki megye) kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Járandóság: 400 frt hónaponként előre fizetve, stóla 60–70 forint. Lakás és kert. Pályázni óhajtok irataikat hozzák el Az állás február 12-én betöltendő. Kováts Imre plébános.

A kurtakeszi róm. kath. iskolánál a II. tanítói állomásra február hó 14-ig pályázat hirdettek. Fizetés: 100 frt a hitközség pénztárából és 300 frt állami segély. Lakás: egy szoba. Folyamodók kérvényeiket a kurtakeszi róm. kath. iskolaszékre címezve főtisztelő Ács Ferencz esperes úrhoz terjeszsek be. Kürth (Komárom-megye), Kardhordó István, plébános.

Pécsi egyházmegye.

D.-Kömlödi róm. kath. iskolánál egy osztálytanítói állomásra pályázat hirdettek f. évi február hó 15-ig. Javaldalmazása: 350 frt fizetés havi részletekben s egy butorozott szoba fűtéssel. Képezdét végzett is pályázhat. Kérvények főt. iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Szombathelyi egyházmegye.

Vas-Vörösvárra okleveles vagy képezdevégzett róm. kath. tanító kerestetik. Fizetése 350 frt havi előleges részletekben, egy butorozott szoba és két öl tűzifa. Templomi segédkezésért — ha elfogadja — 20 forint. Tanítási nyelv: német-magyar. Kötelessége: az I és II osztály és az ismétlő ok tanítása. Tanítónők is pályázhatnak. Kérvények főtiszt. Strass Adolf plébános úrhoz február 15-ig küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. 1–2

Veszprémi egyházmegye.

A háromfa-agrévi (Somogy) tanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetése egy polgári évré 350 forint, butorozott szoba fűtés-el. Róm. kath. tanító urak kérvényeiket főt. Humor Gábor plébános és iskolaszéki elnök úrhoz küldjék be február 16-ig.

GÉBERTH JÁNOS

aranyozó és templom-diszitó

Budapest, IV., Lipót-utca 15.

Uj! Pádai sz. Antal-szobrok szép kiállításban polichromirozva és festve, 1 méter magas. terracottából öntve 35 frt, fából faragva 55 frt. Szent szobrok minden nagyságban a legjutányosabb árak mellett.

Nagy választék finom festett, aquarell, heliogravur, aczélmetszet és olajnyomatu szent képekben. Oltárok, Urkoporsók és szószékek, valamint mindenemű egyházi szerek árjegyzék szerint.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát és javítást a legolcsóbb áron.

Aranykeretek és házi áldások nagy választékban.

Szíves pártfogásba ajánlva, maradok

kiváló tisztelettel

Géberth János,

a Budapesti Oltár-Egylet szállítója.

Ajánkozás.

Onálló vagy másodtanítói állást azonnal elfoglalókl. fiatal tanító. Ajánlatok ajánlva: Zeller Lajoshoz küldendőök Töketeresre u. p. N.-Majtény (Szatmár.).

Róm. kath. okleveles, kántorságban jártas, nőtlen tanító állást keres. Czim: »Kath. tanító« Csap (Ung-megye). 1-2

Minden rendelés franco küldetik.

☞ Szíves figyelembe! ☜

A nm. vallás- és közokt. miniszterium által 78095/98. sz. a. minden fokozatú iskoláknak használatra ajánlott kitünő minőségű, mely fekete, fénytelen, kellemes érdességű, gyorsan száradó és maradandó

iskolatáblamáz

uj és régi (kopott) isk. táblák s bármilyenmü és nevü más írásfelületek befestésére szállit használatra készen frt 1.80 és 3.50 kros badogszelenczékben (tart. $\frac{3}{4}$ és $\frac{1}{2}$ klg) a készítő

Greschik Gyula Löcsén

(Szepes-megye).

Továbbá: 1 drb isk. táblamáz-cset 60 kr. 1 palaczk legfin. hígított piros vonalozófesték vonal húzó csettel 85 kr. Láda, szállítóvel és csomagolás 20 kr. Szállitás, az egész éven át, utána vet vagy készpénz beküldése mellett. Legezelsz több a pénzi a csomagolási összeggel előre beküldeni.

Nagy szállításoknál tetemes árengedmény. Prospektusokat számt. elismeréssel és ajánlattal ingyen és bérmentve.

Törvényesen védve.

Orgona-építési műintézet. RIEGER TESTVÉREK

BUDAPEST, Garay-utca 48.

Rieger Testvérek Jägerndorfi (Osztr. Szil.) es. és kir. udv. orgona-gyáranak fiókja. Legolcsóbb arakon kiváló orgonákat szállítanak. A czég 24 évi fennállása óta

630 uj orgonát

épített, melyek közül 222 esik Magyarországra, a többiit Norvégiába, Németországra, Romániába, Orosz-, Olasz- és Törökországba szállították.

☞ Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve. ☜

Kaphatók!

Harmonium művek: Album, mely áll tíz kötetből, kötetje 70 kr. Choralbuch: tartalmaz 90 choralt Dörfeltől 85 kr. Griegalbum: Reinhardtól 1 frt 40 kr. Praeledium album: 100 praeledium minden hangnemben 70 kr. Iskola: Reinhardtól 2 frt 80 kr. és Iskola: Wanaustól 1 frt 20 kr. Reinhard darabjai: oratoriumból, egymint: Sámson, Messias, Judas, Maccabäus, Matthäus-passió teremtés, évszakok, Paulus és Elias 1 frt 20. Valamint e lap második számában felsorolt vagy bárhol megjelent művek nálunk megrendelhetők

„Hirdető Salon“

kiadóhivatala.

Budapest, I. Fehérvári-út 28.

Rum, finom likőrök, mézbor és mézlikőr

bárki hideg uton minden készülék nélkül kitünő minőségben előállíthat.

Dugók, Gummitömlők.

Minden borbetegség elleni szerek

Kezelési könyv és árlapok ingyen.

WATTERICH A.

Budapest, VII., Dohány-utca 5.

Első és legrégebbi üzlet e szakmában.

Fennáll 30 év óta.

CSEH ISTVÁN

Orgona- és Harmonium-készítő

Egerben, Felnémet-utca 8. szám.

Elvállal és készít mindennemü kisebb és nagyobb

templomi Orgonákat

és
Harmoniumokat

a legújabb rendszer után.

Régi orgonákat átalakít, kijavít, tisztít és hangol.

☞ Orgonáknak évi gondozása és rendben tartása csekély díjazás mellett elvállaltatik. — Főtörekvésem: a jó munka s jótállás mellett pontosan és jutányos árban dolgozni. — Tisztelettel kérem a Főtisztelendő Papság, valamint a kántor-tanító urakat, sziveskedjenek engem becses megrendelésökkel minél többször megbizni.

Mély tisztelettel!

Cseh István.